

»Ženski list«
izhaja
po enkrat na mesec
in sicer vsako prvo
soboto v mesecu.

Posamezne številke
po 10 vinarjev.

Ženski List

Glasilo slovenskega socialističnega ženstva.

Naročnina
do konca l. 1913 je:
80 vinarjev.

Naroča se:
Uprava »Ženskega
lista« v Ljubljani,
Frančiškanska ul. 6.

Leto I.

V Ljubljani, 2. avgusta 1913.

Št. 4.

Kaj hoče socialna demokracija.

IV.

Avstrijski zakoni določujejo, da mora vsaka verska družba v naši državi sama plačevati stroške svojega bogoslužja. Nobena verska družba ne sme siliti osebe, ki ni član njene verske družbe, da bi prispevala k vzdrževanju njenega bogoslužja. Zato se tudi denar, ki ga plačuje avstrijsko ljudstvo kot davek državi, ne bi smel rabiti za bogoslužje kateresibodi verske družbe. Zakon določuje dalje, da naj se pokrivajo stroški za bogoslužje te ali one verske družbe z ustanovitvijo posebnih farnih občin. Za člane katoliške cerkve ni doslej še nikjer na Avstrijskem posebnih farnih občin. (Protestantje, židje, starokatoličani itd. jih imajo). Katoliška cerkev bi bila seveda tudi bedasta, če bi ustanovljala farne občine, ker avstrijska država je napram katoliški cerkvi naravnost hlapčevsko ponižna in velikodušno plačuje katoliško duhovništvo ter tako tepta sama svoje zakone. Država ima takozvani verski zaklad, iz katerega plačuje katoliške duhovnike. Ta zaklad je pa vedno pasiven in država prispeva vanj iz davčnega denarja in mu daje „predujme“, katerih seveda nihče ne vrača. Nasproti vsem državnim zakonom uporablja torej država davčni denar, ki ga dajejo državi katoličani in nekatoličani. Do l. 1906. je dobivalo katoliško duhovništvo vsako leto 10 milijonov kron na plačah iz verskega zaklada seveda z izdatnimi prispevki države. Leta 1906 pa je parlament zvišal vsoto za duhovniške plače na 15 in pol milijonov kron in letos je krščansko socialni poslanec Schraffl predlagal pri razpravi o proračunskem provizoriju ponovno zvišanje. Predlog je bil sprejet, ker je zanj glasovalo 220 poslancev, proti le 101. Tudi oni meščanski poslanci, ki ob vsaki priliki naglašajo, da so svobodomiselní, so glasovali za Schrafflov predlog. Nekateri meščanske poslance je bilo pa vendar nekoliko sram, da bi glasovali za povišanje duhovniških plač; ker pa niso imeli toliko poguma, da bi očitno glasovali proti predlogu, so raje pobegnili iz dvorane in čakali na hodnikih, da je bilo glasovanje pri kraju.

Katoliška cerkev je največji kapitalist na Avstrijskem. Njeno temeljno premoženje je znašalo l. 1910. — po njenih lastnih podatkih — 815,152.360 kron, reci in govori osem-

stoinpetnajst milijonov, stodvainpetdeset tisoč in tristošestdeset kron!! Če odtegnemo od te ogromne vsote pasive v višini 16,401.022 kron, ostane še vedno čistega premoženja 798,751,608 kron. Leta 1900 so znašali dohodki iz premoženja cerkvenih zavodov 62,432,222 kron, izdatki pa 36,677.606 kron. tako da je znašal čisti dobiček v tem letu 25,745.616 kron, Cerkveni dohodki pa naraščajo od leta do leta. Če vzamemo za čisti letni dobiček 25,750.000 kron v zadnjih trinajstih letih, tedaj je naraslo premoženje „mrtve roke“, ne da bi vračunali obresti, na entisočstointrideset milijonov, petstoinentisoč in šeststosem kron (1133,501.608 kron) ali okroglo na 1200 milijonov kron. Te številke dokazujejo, da je katoliška cerkev največji kapitalist na Avstrijskem. Katoliška cerkev je pa tudi največji zemljiščni posestnik, ker vrednost njenih zemljišč in posestev je dosegla že l. 1900 tristo milijonov kron in je danes gotovo že dosegla vsoto štiristo milijonov kron. Cerkev obdeluje zemljo, se peča z gozdnim gospodarstvom, izposojuje denar proti obrestim, ima industrijska podjetja kakor pivovarne, žganjarne, mline itd., torej se ne razlikuje prav nič od zasebnih kapitalistov in izkoriščevalcev. Že to je največja nesramnost, da pripušča katoliška cerkev, da plačuje država njene nastavljence; še večja nesramnost je pa to, da država še povišuje svoje izdatke za duhovništvo. Tista država, ki nima denarja za povišanje prejemkov svojih uslužbencev, država, ki ne daje svojim narodom ne dovolj šol, ne bolnišnic, ne zdravilišč, država, ki že leta in leta zavlakuje starostno in socialno zavarovanje, ker pravi, da nima denarja za ljudske potrebe, pa takoj odpre svoje blagajne, če zahteva to cerkev. In cerkev je sama tako nezmerno bogata, da bi lahko dostojno plačevala svoje duhovništvo.

V spoznanju, da je za ljudstvo skrajno škodljivo, če država podpira cerkev, zahteva socialna demokracija v svojem programu: ločitev cerkve od države, verske družbe naj se razglase za zasebne združitve, ki naj svoje zadeve urejujejo same.

Socialna demokracija ne nastopa proti katoliški cerkvi zaradi tega, ker je „brezverska“ — kakor jej to očitajo njeni nasprotniki, ampak zato, ker ne pripušča, da bi država uporabljala davčni denar za namene, od katerih nima ljudstvo nobene koristi. In ker dobiva katoliška cerkev od države vsako leto toliko milijonov,

je čisto samoposebi razumljivo, da gre za vse državne ukrepe čez drn in strn. Katoliško duhovništvo, ki se vsepovsod vsiljuje za voditelje ljudstva, ne more nikdar nastopati za resnične ljudske potrebe, ki so vedno v nasprotju z vladnimi zahtevami, ker je odvisno od države. In če pogledamo med ljudstvo, tedaj vidimo, da so ljudje takoj pripravljeni ugoditi vsaki želji duhovništva, kadar grade cerkve, farovže itd. in nosi svoje težko prislužene groše tolstim župnikom. Žene so navadno prve v tej procesiji: „Gospod so rekli . . ., gospod so prosili . . .“ in že lete ter bi znosile tudi zadnje vinarje v farško bisago, ki je brez dna. Tako pita lačna vrana sito vrano. Vsaka zavedna delavska žena bi morala med svojimi znankami pojasnjevati, da je katoliška cerkev izkoriščevalka, kakršne ni dobiti zlepa. Kristus je sovražil ljudi, ki so kupičili premoženje, njegovi namestniki samo gledajo, kje bi več nagražili. Kristus je hodil ubog in reven po svetu, njegovi namestniki se vozijo v kočijah; Kristus ni imel, kamor bi položil svojo glavo, njegovi namestniki imajo razkošna stanovanja. Kristus je izganjal trgovce in mešetarje iz templja, njegovi namestniki grade tovarne, posojajo denar in kupčujejo.

Žene in dekleta, zdravo pamet imate, premišlujte vendar enkrat to nesoglasje med nauki katoliške cerkve in med dejanji katoliškega duhovništva in spoznale boste, da je boj proti katoliški cerkvi upravičen in potreben.

Amalija Seidl:

Prva stavka delavk na Dunaju.¹⁾

Pred približno 20 leti so bile razmere v dunajskih predilnih in tkalnih tovarnah izdatno slabejše kakor so dandanes; s tem seveda nočem reči, da so danes delavke zadovoljne z razmerami po tovarnah. Ko sem vstopila l. 1892 v tovarno, 16letno dekle, je trajal delovni čas od šestih zjutraj do sedmih zvečer. Delavke niso bile organizirane in so se zadovoljevale z mezdami po 1 K do 1 K 50 vinarjev na dan. Lehko si vsakdo misli, kakšno življenje da so imele delavke s temi krajcarji. Leta 1893. sem delala v tovarni, kjer je bilo približno 300 delavcev in žen zaposlenih, največ od teh ni zaslužilo več kakor po 7 K na teden. Saj je bila ena zahtev, ki smo jo stavile pri prihodnji stavki, 8 kron tedenske mezde. Jaz sem bila zavijalka v skladišču in sem dobivala sijajno mezdo — 10 kron na teden ter sem bila ena od naboljše plačanih delavk. Čeprav ni bilo v naši tovarni o organizaciji niti govora, se mi je vendar posrečilo, da sem prepričala tovarišice o važnosti praznovanja 1. majnika in dosegle smo tudi, da je bil 1. maj prost. Samoposebi je umevno, da nismo prihodnji dan govorili v tovarni o ničem drugem kakor o poteku majskega slavlja in med odmorom v

veliki tovarniški dvorani sem skušala prepričati delavke, da bi s primerno organizacijo tudi razmere v tovarni lahko izboljšale. Med tem ko sem govorila, je prišel v dvorano gospodar naše tovarne. Opazila ga nisem niti jaz, niti moje poslušalke. Takoj na to sem bila odpuščena z dela. Ker sem delala čez uro, nisem odšla iz tovarne obenem z drugimi delavkami, ki so bile že vedele o mojem odpustu. Ko sem prišla v ulico, kjer so stanovali moji starši, sem z največjim začudenjem zapazila, da je pred hišnimi vrati policija, vrata pa da so zaprta. Precej veliko dvorišče je bilo pa napolnjeno z delavkami iz tovarne, ki so me pričakovale in burno klicale, da ne bodo mirno gledale moj odpust. Nato sem stopila na tvalo in govorila in povedala delavkam in tovarišicam, da je to prav lepo od njih, če ne vtaknejo mojega odpusta mirno v žep, vendar pa če že zastavkajo, naj zahtevajo še kaj več kakor le moj sprejem v tovarno. Kaj da naj zahtevamo, tega seveda vse skupaj nismo vedele, ampak stavkati smo hotele. Zedinile smo se le v toliko, da pridem prihodnji dan (3. maja) v tovarno; dotlej pa se bodo pomenile delavke o zahtevah in izvolile tudi one, ki naj tovarnarju izrazijo želje delavk. Jaz pa naj bi pod oknom čakala na uspeh. Vse so delavke izvršile; zahteve pa — skrajšanje delovnega časa od 12 na 10 ur in moj sprejem — je tovarnar odklonil. In takoj tisti hip, ko so izvedele delavke tovarnarjev odgovor, so zapustile tovarno: napol oblečene, boste, ker je bila v tovarni silna vročina, čez roke obleko, v roki cekarje z bornim kosilcem ali pa ročke za kavo, tako so odšle. Na bližnjem gostilniškem vrtu so se delavke oblekle, jaz pa sem hitela k sodružici Dvoržakovi (Poppovi), da ji sporočim izbruh stavke. Že popoldne je bil prvi shod na travniku v Meidlingu in temu shodu je sledilo še več drugih. Stavki so se pridružile še delavke iz treh drugih tovarn, tako da je bilo čez nekaj dni 700 žen in deklet v stavki. Ker je bilo v prvič, da so stavkale delavke, je zbujala ta stavka prav veliko pozornost; tudi meščansko časopisje je pisalo o stavki in tožilo, da „ščuvajo“ sedaj že tudi delavke. Bile so tudi izjeme. Tako je poročal dopisnik angleškega meščanskega lista, „da izgledajo delavke, ki so stavkale 14 dni mnogo boljše na koncu stavke, ker so teh 14 dni, porabile v to, da so se navžile svežega zraka.“ To tudi ni bil čudež! Kako naj bi izgledale žene dobro, če so morale delati po 12 do 13 ur na dan in v sobanah, v katerih je bilo dostikrat do 54 stopinj vročine, ali pa v belilnici, ki je bila nasičena z apnenim vzduhom, ali v barvarnici, kjer so neznosni duhovi dihanje napravljali za muko. Ker je bilo delavstvo zelo solidarno, so dobivali stavkajoči takšne podpore, kakršne so bile mezde v tovarni. Stavkajoči niso hoteli odnehati od svojih zahtev, temveč so odločno vztrajali v svojem boju. In po 14dnevem boju smo dosegli izpolnitev sledečih zahtev: deseturni delovnik, tedenska minimalna mezda 8 kron, prost dan 1. maja in pri tvrdki Heller, ki je bila mene odpustila, moj sprejem. Mnogo žen in

¹⁾ Iz spominske knjige, ki so jo izdale nemške sodružice ob priliki 20letnega jubileja svojega gibanja.

deklet je pristopilo organizaciji, žal, da so po mojem izstopu iz tovarne zapustile organizacijo. Tudi „Arbeiterinnen-Zeitung“ so nekaj časa prav vestno čitale.

Med stavko sem morala seveda večkrat govoriti, govorila sem pač tako, kakor sem znala in tako sem prišla v gibanje delavk. Članica delavskega izobraževalnega društva sem bila že v jeseni l. 1892. in sem bila tudi že na ženskem shodu, kjer je govorila sodružica Ana Boščkova. Dejstvo, da se upa mlado dekle govoriti, je napravilo name močan vtisk in zbudilo željo, da bi tudi sama nastopila kot govornica; le upala si nisem. Ali 1. maja 1893. sem se le skorajžila in govorila sem na velikem shodu barvarjev v Mariensaalu v Rudolfsheimu. Potem je bila stavka in sem morala govoriti. Poleti in jeseni sem govorila na različnih shodih in zaradi teh govorov sem bila tudi obtožena in obsojena na tritedenski zapor, ki sem ga odsedela meseca februarja 1894 v deželnem sodišču. Še danes se spominjam, kako da sem bila prijetno preseščena, ko sem vstopila v „celico.“ Soba je bila velika, svetla in prijazna. Od 12 do 17 oseb je bilo navadno v njej. Ker na dunajskem deželnem sodišču niso bili pripravljene za sprejem „političnih žensk“, nisem dobila celice sama zase. Tudi nisem vedela, da imam pravico zahtevati celico zase in če bi bila to tudi vedela, ne bi se bila upala zahtevati. Saj drugače se mi ni še tako slabo godilo v zaporu in od doma nisem bila prav nič razvajena. In prav gotovo se mi je v zaporu godilo boljše kakor pa one čase, ko sem bila služkinja in dobivala po 6 K na mesec.

Ali „državi nevarna oseba“ sem morala biti pa le one čase. Policijska oblast me je hotela namreč po odgonu poslati v domovno občino mojega očeta v neko vas na Češkem in šele na intervencijo mojega zagovornika dr. Ornsteina je opustila to namero. Ko so me izpustili iz zavora, sem pa morala na policiji podpisati revers, s katerim je dobila policija pravico, da me takoj odtira z Dunaja, če bom še kdaj obsojena.

Od tega časa so se pa razmere na Avstrijskem precej izpremenile, svoboda govora je večja in tako je bila to moja edina kazen, čeprav me ni prav nič preplašila. Od takrat sem govorila že na nešteti shodih, a z zakoni nisem prišla še v konflikt. V stranki sem delovala pač toliko, kolikor mi dopuščajo moje družinske razmere; najbolj pač zadnja leta, ko me otroci ne potrebujejo več toliko in ko sem se pričela zlasti zanimati za združeno gibanje, ki je za razvoj in zmago delavskega razreda prav tako potrebno kakor strokovno in politično gibanje.

Ženska volilna pravica na Norveškem.

Neomejeno volilno pravico so dobile žene na Norveškem. Brez prepira in prerekanja so vse politične stranke v norveškem državnem zboru priznale

ženam volilno pravico. In časopisje je poročalo o tem važnem sklepu stvarno, trezno in obenem s ponosom, ker jim je v tej severni državi ženska volilna pravica nekaj samoposebi umevnega in nujna potreba. Ko bodo koncem leta 1915. nove državnozbornske volitve, bo poleg 230.000 volilcev šlo k volilnim žaram 250.000 žen. Na Norveškem imajo sedaj volilno pravico osebe obeh spolov, ki so stare 25 let, imajo državljanske pravice, če plačujejo davek ali ne, samo da ne dobivajo ubožne podpore. Volilna pravica je za vse te direktna, splošna, tajna in enaka in kakor hitro je volilec ali volilka prekoračil 30. leto, tedaj ga izvolijo lahko za poslanca ali poslanko. Torej norveške žene ne bodo le volile, temveč bodo tudi lahko izvoljene za poslanke v državni zbor.

Že leta 1909. je norveški državni zbor sprejel zakon, ki je tudi dal ženam volilno pravico, a ta ženska volilna pravica je bila zelo omejena. Po tem zakonu je imelo le 90.000 žen volilno pravico in sicer le one, ki so, če so bile neomožene, zaslužile na leto po mestih najmanj 400 kron, na kmetih pa 300 kron; če so bile pa poročene, tedaj je moral njih mož imeti take dohodke, dočim so imeli vsi moški volilno pravico, če so plačevali davek ali ne. Sedanji zakon pa daje zlasti proletarkam volilno pravico in s tem bo pri prihodnjih volitvah prav gotovo dobila socialno demokratična stranka več zastopnikov v državnem zboru.

Norveške žene imajo dostop skoraj do vseh poklicev. Na Norveškem so žene sodnice, odvetnice, železniške in poštne uradnice, porotnice, občinske svetovke in sicer omožene in neomožene. Nekaj vsakdanjega je na Norveškem, da sta mož in žena v javni službi in izjeme so dekleta, pa naj bodo delavske hčere ali pa ministrove, ki same ne služijo svojega kruha. Tudi onih družabnih predsodkov ne poznajo na Norveškem kakor pri nas, da se sme n. pr. oficir ali državni uradnik poročiti le z dekletom, ki je tudi iz takozvanih boljših krogov, ampak nič nenavadnega ni, da je dekle, ki je še danes stregla v trgovini, jutri oficirjeva ali uradnikova žena. Norvežani pravijo: Naša dežela ni bogata, zato pa morata mož in žena delati in zato naj imata tudi enake pravice.

Kdaj se bomo prerili v Avstriji do tako demokratičnih nazorov?

Deseturni delovnik.

Socialnopolitični odsek naše poslanske zbornice, kateremu predseduje duhovnik dr. Schöpfer, je odklonil predlog socialnih demokratov za uvedbo deseturnega delovnika. Socialno demokratični predlog od 1. maja 1909 je zahteval za vse obrtne obrate najprej deseturni delovnik, nato naj bi se znižal delovni čas na devet ur in končno na osem ur.

Skoraj po vseh deželah velja že deseturni delovnik. Angleške delavke v tekstilni industriji delajo že od leta 1847. le po deset ur na dan, danes le še po

55 in pol ur na teden. Za vse druge delavke pa velja najvišji tedenski delovni čas po 60 ur. Tudi v Nemčiji ne smejo delati žene od l. 1910 dalje več kakor po deset ur na dan, ob sobotah pa ne več kakor osem ur. Na Francoskem, Holandskem, v Rumuniji, na Bolgarskem, Grškem in Srbskem imajo zakon, po katerem ne smejo delati delavke več kakor po 10 ur na dan. Na Avstrijskem imamo od l. 1885. enajsturni delovnik. Socialni demokratje so zahtevali s svojim predlogom torej le to, kar se je po drugih državah že dobro obneslo. Ali socialnopolitični odsek, kateremu načeluje krščanski sociallec in katoliški duhovnik, je z 21 proti 16 glasovi odklonil to neznatno izboljšavo, ki bi pa vendar prinesla na tisoče delavkam vsaj nekaj olajšave pri napornem in zdravju škodljivem delu po tovarnah in delavnicah. Krščanski zastopniki avstrijskega ljudstva so s tem glasovanjem pokazali, da jim je več za profit židovskih in krščanskih fabrikantov kakor pa za dobrobit ljudstva. Ob volitvah obljubujejo zvezde z neba, samo da ulove mandat, ko pa so v parlamentu, so pa le edino zastopniki kapitalističnih izkoriščevalcev. Delavke, ki morajo še garati po 11 in 12 ur na dan, pa lahko odgovore tem krščanskim Judežem s tem, da se oklenejo strokovnih organizacij in agitirajo zanje.

Anton Aškerc:

Zimska romanca.

„Pet mesecev?! . . . Do maja, se mi zdi,
ko kuriti nehámo že pečí . . .

„Saj veste, kaka moč je lepe žene!
Jaz ljubil njo sem, ona, ona mene.
Če vrabec sme iskati si družice,
kdo to človeku braniti bi kanil?
No, nama zákona ni nihče branil,
naravne, pravijo, so to pravice. —

„Ljubezen bila vsa je dota njena,
jaz njej dal kos sem svojega — imena! . . .
Gospod sodník! Prijetno tu pri vas je.
Ej gorka peč, ej ljuba ti toplota, —
ko godcí godli bi okrog života!
A druga pela v koči tam pri nas je!
Ko zdaj-le brilo je krog prhle kože,
na oknih led je vence vil cvetoče.
Na smrt je bolna ona mi ležala,
ki črvom lačnim je življenje dala.

In jaz doma, gospod sodník, brez dela;
brez dela pa nas eden nima jela . . .
Odrevení, okamení že s časom
človeku srce v revnem tem življenju,
in v borbi tej za kruh in v tem trpljenju.
A bede naše odoleti glasom
več mogel nisem! Planem tja na grad:
,Otroci zmrznejo mi v eni uri . . .
Drv prosim malko, da se peč zakuri!“ —

„Ha, če jih zebe, pa gredo naj spat!“

„Gospod premilostni, pa prosim kruha!“ —
„Beračem tu ne peče se, ne kuha!“

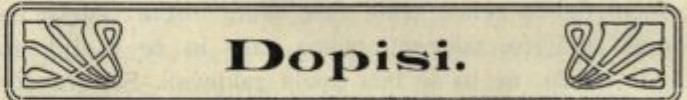
„Obleke stare bode morebiti,
da mogel deco golo bi pokriti“ . . .

„Poberi se!“ . . .

„Ostavlil bil sem grad —
in tisto noč sem *moral* biti — tat! —
In ‚greh je krasti‘, rekla mi je mati,
pokojna mati — bog ji nauk plati! —

„Srcé imate, sodni vi gospod!
Usmilite še mojih se sirot!
Da moji ne bi tó, kar jaz, postali,
da ne grešili bi in ne jemáli:
Kar dajte z mano vred jih vse zapreti,
da jesti bodo mogli in se greti! . . .

„Ej, draga peč, preljuba ti toplota,
tu godci godejo okrog života.
A zunaj tam kako spet s snegom mete
in v divjem plesu vihra suče pete!“

Dopisi.

Idrija. Zdaj ko imamo „Ženski list“, ki smo si ga že davno želele, se bomo večkrat oglašale v njem. Naše žensko društvo „Veda“ obstoja že dolgo vrsto let in deluje med idrijskim ženstvom prav izvrstno, čeprav nismo tega nikdar obešale na veliki zvon. Naše društvo deluje za izobrazbo ženstva prav pridno: vsako soboto imamo predavanja v društvenih prostorih in priredilo je tudi že več shodov. Kolikor nam dopušča čas, se vseh prireditev prav pridno udeležujemo. Časa imamo za izobrazbo seveda bolj malo. Naši možje in očetje zaslužijo le malo in zato moramo žene in dekleta čipkati in čipkati dan zadnem. Draginja je taka, da bi nikakor ne mogle izhajati družine, če bi tudi žene in dekleta ne služile. Čeprav so sedaj tako slabe življenske razmere, je med nami še mnogo žen, ki so kar lepo zadovoljne. Te žene res prav obžalujemo, ker še vedno verujejo, da bo že bog dal, da bo boljše. Sami si moramo pomagati, le z vzajemnim delom moških in žen bo socialna demokracija lahko vse prej uresničila svoje cilje. Organizacija žen je prav tako potrebna kakor organizacija moških, za to imamo dokazov dovolj. Žensko društvo „Veda“ vabi vse zavedne žene in dekleta na pristop. — *M. H.*

Z Jesenic. Marsikatera žena na Jesenicah, ko prideš z njo v razgovor, ti čisto enostavno odgovori: jaz nič ne berem, ne grem na shode in se ne menim za take in enake stvari. Pritoževati se o slabih časih in razmerah, vzdihovati nad draginjo, o, to znajo prav dobro! Da bi pa iskale za vzrok slabih razmer in iskale odpomoč, to jim niti na misel ne pride. Velike skrbi

slone na ramah žene, posebno sedaj v teh slabih delavnih razmerah na Jesenicah. Tudi tukaj čutimo posledice mesarskega klanja na Balkanu; bridko občuti žena, ko mož nima dela, ko naredi namesto šest, le tri do štiri šihte na teden. Ker pa moramo žene nositi vse skrbi in gorje časa, smo pa tudi žene tiste, ki smo potrebne izobrazbe, ker nas zadene prav tako vsak zakon in vse dobro ali slabo gospodarstvo občine, dežele in države. Torej skrbimo tudi, da bomo o vsem potrebnem poučene. To pa dosežemo le, če prav pridno prebiramo za nas pisane liste in časnike, kateri v resnici zastopajo delavske koristi: to so naš „Ženski List“, katerega bi morala imeti vsaka delavska žena in dekle, ki bi moral biti v vsaki hiši in poleg pa še naš dnevnik „Zarja“. Kličem vsem ženam in dekletom: v roke naše liste, prebirajmo jih od prve do zadnje vrste in tudi prav pridno obiskujmo shode, katere prireja naša v resnici delavska stranka! Tako se bomo poučile o vsem, kar nam je potrebno vedeti in storiti, le tako bomo znale zahtevati vse pravice, katere nam gredo, ker izpolnjevati moramo vse dolžnosti, torej nam gredo tudi vse pravice, in če bomo o vsem dobro poučene, bomo tudi močna opora svojim možem v strokovnih, političnih in gospodarskih organizacijah. — H. Z.

Liboje. Že zopet se oglašam, cenjene sodelavke. Hočem Vam navesti korist strokovne organizacije. Ako Ve, drage sodelavke, pristopite strokovni organizaciji, s tem ste pokazale, da ste edine z moškimi delavci. Ne le edine, ampak s tem ste si tudi zagotovile gotovo podporo v slučaju bolezni, brezposelnosti, preseljevanja in stavke. Ako pristopiš naši strokovni organizaciji, plačaš 30 vinarjev vstopnine in tedenske prispevke po 40 vinarjev. Ako si pa bolna in si plačevala redno skozi eno leto tedenske prispevke, dobiš vsak dan po 60 vinarjev podpore. Ako si brezposelna, dobiš tedensko 3 krone. Ako se seliš v tujino, kakor je naša navada, dobiš 20 kron podpore. V slučaju stavke deli naša organizacija za žene 5 kron tedenske podpore. Ako si v naši organizaciji eno leto in umrješ, dobe Tvoj mož, otroci ali sorodniki 80 kron. Ta pogrebna podpora se zviša na vsake dve in pol leta za 80 kron. Ako si članica naše organizacije 10 let, znaša pogrebščina 400 kron, katero dobe sorodniki takoj. To so podpore, katere rabi vsak delavec in vsaka delavka. Delavke in delavci, ne strašite se, ampak pogumno v našo organizacijo. Ne bojmo se, ako se najdejo ljudje, ki nas denuncirajo in našo delovanje favnateljem in podjetnikom. Mi govorimo resnico, in resnico smemo govoriti in jo bomo govorili. Zatoraj vsi v naše bojne vrste. Naj velja tukaj geslo „delavka delavcu roko“. —

F. Š.

Trst. Tukajšnja pred letom ustanovljena ženska organizacija se prav ugodno razvija. Zlasti je naraslo število članic v zadnjem času. Razvoj organizacij je mnogo pospešilo izdajanje „Ženskega lista“, ki se tukaj prav pridno čita. Vsi iztisi vsake številke novega ženskega glasila se takoj prodajo, kar je zelo zgovorno

znamenje zrelosti naših članic. Ženska organizacija je po nalogu zadnje deželne konference ustanovila svoje podružnice tudi po okolici, od katerih zlasti ona v Sv. Križu prav izvrstno napreduje. Pričeto uspešno delo, ki je moralo vsled zadnjih občinskih volitev začasno prenehati, se bo sedaj smotreno nadaljevalo. Delo na tem polju bo obrodilo gotovo mnogo sadov. Da se podajo sodružicam direktive in da se novo delo uredi, se bo v kratkem sklical v Trstu občni zbor ženske organizacije. Na dnevnem redu tega občnega zbora bo poleg drugih važnih točk tudi vprašanje preustrojitve organizacije na način, da bo odgovarjala novim zahtevam agitacije. Sodružicam priporočamo že zdaj agitacijo za lep uspeh občnega zbora. Opominjamo obenem one članice, ki so zaostale s plačevanjem članarine čez določeni rok, da uredijo prispevke do občnega zbora, ker se ga sicer ne bodo mogle udeležiti. Vsem pa priporočamo agitacijo za še večji napredek organizacije zavednih delavk.

Oskrba dojenčkov.

Iz zdravnikovega pisma.

Ljuba nečakinja! Z velikim veseljem sem sprejel vest, da se pomnoži čez nekaj tednov Vaša družina. Zato prav rad ustrezam Tvoji prošnji in Ti podam nekaj nasvetov.

Pred vsem bi Te opozoril, da storiš največjo uslugo svojemu otroku, sebi in posredno tudi svojemu možu, če prehranjuješ otroka sama, ker ni je boljše hrane za otroka kakor materino mleko. Otrok bo na Tvojih prsih najboljšo uspeval in prihraniš delo in denar, sebe in soproga obvaruješ skrbi, nemirnih noči itd. Ne misli, da ne bi mogla dojeti, ker si nekoliko slabokrvna in „nervozna“.

Ako dojiš otroka, tedaj ne bodi takoj v skrbeh, če otrok kdaj malo več kriči. To je prav dobro za pljuča in ne vedno znak lakote ali žeje; dostikrat pa je vzrok kričanja v tem, da je otrok v mokrih plenica, ali da je pretrdo povit, ali da ga tišči nagubana obleka. Že od vsega začetka moraš navaditi otroka na red. Le na vsake tri ure naj pije otrok in navadi ga, da spi ponoči nepretrgoma šest do sedem ur. Ne boj se, da bi dobil otrok vsled tega premalo hrane in preobila hrana mu še vse bolj škoduje.

Ker je pri bitju s tako nežno kožo telesna snaga prav zelo važna, zato ne varčuj s svežim perilom in čednimi podlagami. Vsak dan kopaj otroka (voda mora imeti 28 stopinj po Réaumurju) in potresi z otroškim pudrom kožo tam, kjer se gubanči. Tudi po vsakem izmetku očedi otroka najskrbnejše in ga potresi s pudrom. Toda tukaj bodi zmerna! Brisanje ustne dolbine po jedi in kopianju je nepotrebno, ker dobi otrok lahko vnetje in otekline v ustih.

Ako imaš dovolj mleka, tedaj doji otroka do sedmega meseca. Zlasti v vročih poletnih mesecih ne

odstavi otroka in le polagoma prehajaj k drugi hrani (kravje mleko in pozneje tudi lahko prebavljivo sočivje, pšeno itd.) Če otrok uspeva ali ne, o tem te pouči v splošnem njegova teža: normalno razvit otrok tehta pri rojstvu 3 kilograme, v četrtem mesecu 6 in ob koncu prvega leta 9.

V poletnem času, če je ugodno vreme, lahko voziš otroka na prosto že v tretjem ali četrtem tednu. Pozimi pa moraš čakati, da je otrok star vsaj dva meseca. Nikar ne poizkušaj „utrjati“ otroka pred časom in ne muči njegovih možgan s tem, da ga učiš različne stvari, s katerimi hočeš pokazovati pred ljudmi „brihtnost“ svojega otroka. To ima lahko prav hude posledice za otrokovo telesno in duševno zdravje.

Če boš pazno oskrbovala otroka, tedaj ga bodo obiskovale bolezni prav malokdaj. Kadar zbolí otrok, tedaj ne zašušmari dragocenega časa s tem, da hodiš k sosedam po svete in poizkušaš vsakovrstna zdravila. Zapomni si: ne bruhanje, ne driska, ne kašelj in tudi božjastni napadi ne prihajajo od tod, če dobiva otrok zobe, temveč so znaki bolezni. Zato pojdi takoj po zdravnika, ki navadno hitro reši otroka.

Ako ne dojiš sama otroka, tedaj pazi, da dobivaš zanj mleko od zdravih krav in glej, da bo vedno sveže. Največjo pazljivost moraš uporabljati pa, kadar pripravljáš mleko za otroka. Mleko mora vreti dve do tri minute; mleko shrani prav v tisti posodi, v kateri je zavrelo in sicer na prav hladnem prostoru. Prve tri mesece zmešaj en del mleka in dva dela vode ter prideni košček sladkorja; prihodnje tri mesece pol mleka pol vode in potem lahko dva dela mleka in en del vode. Ker ravno pri prehranjevanju otroka s kravjim mlekom lahko nastane nevarnost, da mu daš preveč hrane, zato pomni, da več kakor en liter tekočine na dan ne smeš dajati otroku in strogo pazi na odmore med jedjo kakor sem Ti jih bil omenil prej. Še enkrat Ti pa priporočam, da pokličí takoj zdravnika, če vidiš, da otroku ni dobro.

Pozdravlja Te tvoj stric

dr. Baron.

Sodružice in vse prijatelje ženskega gibanja po Slovenskem vljudno prosimo, da nam v pismu ali pa po dopisnici naznanijo imena in natančne naslove sodružic in sodrugov, o katerih upajo, da se bodo naročili na „Ženski List“, ako ga jim pošljemo na ogled. Prosimo tudi za nabiranje novih naročnic in naročnikov ter prispevkov za tiskovni sklad. Čim več naročnikov bo imel list, tem prej se bo razširil in tem popolnejši bo. Na delo torej za edino slovensko glasilo delavskih žen in deklet!

Za „Ženski List“ 3. in 4. številko lista smo poslali nekaterim sodružicam in sodrugom na ogled.

Cenjene prejemnike prosimo, da se pri morebitni naročbi blagovolijo poslužiti priložene poštna nakaznice, v nasprotnem slučaju pa naj list vrnejo s pripombo „Se ne sprejme“. Kdor se ne more naročiti, pa je ovitek že raztrgal, sporoči to lahko tudi po dopisnici. Prejemnike, ki lista ne bodo vrnili, bo uprava smatrala za naročnike in ga jim bo pošiljala še naprej.

»Družinski koledar« s slikami za l. 1914 izide v kratkem z jako bogato in poučno vsebino. Sodružice in sodrugi, kakor tudi organizacije, ki nameravajo odzvati po več izvodov v svrhu kolportaže, blagovolijo naj to že sedaj sporočiti upravi koledarja, da se bo mogla določiti naklada. Cena je kakor lani. Vse naročbe in dopise je pošiljati na naslov „Družinski koledar“, Ljubljana, Gosposka ulica 12.

Žene in konsumne zadrug. Osrednja zveza avstrijskih konsumnih društev je na svojem glavnem zborovanju sprejela več zelo važnih sklepov o agitaciji in organizaciji med ženstvom. Sodružica Freundlichova, ki je poročala o agitaciji med ženstvom za konsumne zadrug, je poudarjala pred vsem, da je tesna zveza med konsumnimi organizacijami in gospodinjami. Freundlichova je naglašala, da so žene za razvoj konsumnih zadrug vse bolj važne nego moški. To so poudarjali tudi vsi ostali govorniki. Sprejeta je bila nato resolucija, ki zahteva smotreno agitacijsko delo med ženstvom za zadružno gibanje.

Kongres za žensko volilno pravico. Meščanska ženska društva so zborovala od 15. do 20. junija v Budimpešti. Več kakor 1000 žen je prihitelo od vseh delov sveta, da demonstrirajo za žensko volilno pravico. Na dan otvoritve kongresa je pridigovala ženska — Ana Shaw iz Amerike — v protestantovski cerkvi v Budimpešti. Cerkev je bila natlačena, zakaj sivolasa pridigarica je izborna govornica. Ogrske sodružice so porabile priliko kongresa za žensko volilno pravico v to, da so izdale svoje žensko glasilo v treh jezikih, kjer so razkrile nesramno izkoriščanje delavk na Ogerskem in da so priredile velikanski shod, na katerem je poročala sodružica Poppova z Dunaja. S. Poppova je ostro grajala kongres meščanskih žen, ker se niti ena ni spomnila groznega položaja ogrskih delavk, katerih večina mora delati po 16 ur na dan.

Velikanski ženski protestni shod. V nedeljo, 13. julija, je zborovalo nad 2000 žen v čikaškem gledališču Garrick. Protestirale so proti zakonodajalcem v ilinojski zakonodaji, ki so glasovali proti deveturnemu delavniku in minimalni plači za ženske. Senatorji Beale, Olson in Waage so največ zakrivali, da je bila zakonska predloga pokopana. Ženske imajo v Ilinojsu sedaj volilno pravico in zapomnijo naj si imena, ker bo plačilni dan prišel na dan volilne bitke. Omenjeni senatorji niso socialisti, ampak zastopniki današnjega družabnega reda.

Peta socialno demokratična ženska konferenca. Državni ženski odbor avstrijske socialno demokratične stranke sklicuje peto žensko konferenco za 30. in

31. oktober 1913 na Dunaj. Spored konference je: 1. poročila; 2. mednarodna ženska konferenca in ženski dan; 3. volitve; 4. državljske pravice žene in matere; 5. slučajnosti.

Žene v avstrijskih strokovnih organizacijah.

Avstrijska strokovna komisija je pred kratkim izdala letno poročilo o stanju naših strokovnih organizacij v preteklem letu. Čeprav je bilo preteklo leto ravno za delavstvo silno neugodno vsled balkanske vojne in gospodarske krize, ki je bila posledica vojne, so naše strokovne organizacije napredovale. V strokovnih organizacijah je bilo leta 1912 50.416 žen in deklet, l. 1911 pa 47.991, na novo je torej pristopilo strokovnim organizacijam lansko leto 2425 žen. Po posameznih kronovinah se razdele ženske članice sledeče: Dunaj 20.302, ostali del Nižje Avstrijske 4563, Češko 11.065, Bukovina 40, Dalmacija 0, Galicija 1227, Istrija 406, Koroško 729, Kranjsko 175, Moravska 4926, Zgornje Avstrijsko 1429, Salcburško 520, Šlezija 2021, Štajersko 1827, Tirolsko in Predalberško 283, v tujini 3. Kako mogočno je naraslo število strokovno organiziranih žen in deklet na Avstrijskem, kažejo naslednje številke: l. 1892 je bilo v strokovnih organizacijah le 2116 žen in deklet, lansko leto pa že 50.416. Seveda je še na tisoče in tisoče žen in deklet, ki garajo po tovarnah in delavnicah, pa niso še v strokovnih organizacijah. Delati bo treba še mnogo, da spozna vse delavno ženstvo neprecenljivo korist strokovnih organizacij. Vsaka delavka, ki je že v strokovni organizaciji, bi morala smatrati kot svojo največjo dolžnost, da pridobiva nove članice. Čim močnejša je organizacija, tem več lahko stori za izboljšanje delavčevega življenja.

Ženska — občinska svetovalka na Ogrskem. V Békésgyúli je mestna zdravnica dr. Valerija Kurtuz, hči rumunskega duhovnika, bila izvoljena za občinsko svetovalko, ker določa mestni statut, da morajo biti vsi zdravniki v mestni službi člani občinskega odbora.

Prva šola za služkinje. V londonskem predmestju Southwark so pravkar otvorili prvo šolo za služkinje. Šola obsega 15 ličnih, majhnih hiš, v vsaki hiši stanujejo po štiri „študentke.“ Te morajo oskrbovati vse gospodinjstvo, seveda vzorno, in kuhati same za se. Po 8 hiš je pod vodstvom in nadzorstvom dveh učiteljic. Hiše so opremljene z najmodernejšimi stroji za hišno in kuhinjsko gospodarstvo in za pranje in ravnanju s temi stroji se morajo priučiti študentke. Prav veliko pozornost posvečajo po teh šolah telesni izgoji, ker je potrebno, da si dekleta utrdijo in okrepečajo svoje telo za delo, ki jih čaka. Poleg tega se poučujejo tudi o lepem vedenju. Vsaka učenka se mora prav temeljito naučiti vseh del v kuhinji, v sobah in gospodarstvu. V učnem načrtu je tudi zgodovinski pouk in pouk o literaturi.

Nove vojaške zahteve Avstrije. Vlada pripravlja za jesen dve novi vojaški predlogi. Prvič bo vlada zahtevala povišanje rekrutnega kontingenta za 15.000 mož

za skupno armado in 10.000 mož za obe deželni brambi, in sicer polagoma, tako da bi leta 1917. znašalo efektivno število rekrutov 237.000 mož. Posebno se pomnoži artilerija in se pred vsem zviša prezenčno stanje na južnih in severnih mejah. S tem se bodo izdatki povečali za 20 do 30 milijonov kron. Mornariška predloga, ki pride pred delegacije, pa zahteva 280.000.000 kron. Ta denar se porabi za tri nove drednote, ki imajo nadomestiti zastareli „Monarch“-razred, in se bosta dve ladji začeli takoj graditi v Trstu. Da se delegati preveč ne ustrašijo, bo vlada izpočetka zahtevala le pokritje prvega obroka. V prihodnjem letu se torej lahko zopet pripravimo na nove davke.

Londonske občinske volitve. Pri zadnjih občinskih volitvah je bilo izvoljenih 22 žen v mestni svet. Sedem jih pripada liberalni stranki, osem konservativni, pet delavski, dve nista pristašnji nobene stranke.

Ženska volilna pravica v Zedinjenih državah. V devetih ameriških državah imajo doslej žene volilno pravico. Te države so: Wyoming, Elorado, Utah, Idaho, Washington, Kalifornija, Dregon, Kansas, Arizona. V nadaljnjih devetih državah so se izjavili ljudski zastopniki za podelitev volilne pravice ženam. Ta sklep pa mora biti še prej potrjen od ljudskega glasovanja, pri katerem pa glasujejo le moški volilci.

Zagovornica. Pred kratkim je nastopila kot zagovornica pred mornariškim vojnim sodiščem v Toulonu na Francoskem odvetnica gospa dr. Vallatova. Zagovarjala je mornarja, ki je bil pri prvi instanci obsojen na 5 let prisilnega dela, degradacijo in na 20letno pregnanstvo iz dežele. Gospa dr. Vallatova, žena artilerijskega stotnika v Toulonu je tako spretno zagovarjala mornarja, da mu je vojno sodišče izpremenilo njegovo težko kazen na triletno delo v alžirski kazenski koloniji.

Ženska volilna pravica v Italiji. V Italiji bodo kmalu državnozborske volitve. Socialno demokratična stranka v Italiji je že izdala program za te volitve, v katerem zahteva tudi splošno volilno pravico za ženske.

Napredek socialno demokratične stranke na Holandskem in Danskem. Socialno demokratična stranka na Holandskem je pri zadnjih državnozborskih volitvah dosegla tako velike uspehe, da ima pravico do treh ministrskih mest. Kraljica Viljemina je povabila sodruga Troelstro k sebi, da izve njegovo mnenje o sestavi nove vlade. Socialni demokratje so odklonili vsa mesta v ministrstvih, pač pa so izjavili, da bodo podpirali liberalno stranko, če ta izpolni nekatere nujne zahteve socialne demokracije. Med temi zahtevami je tudi ženska volilna pravica. — Tudi na Danskem so socialni demokratje tako močno napredovali, da je kralj ponudil sodrugu Stauningu sestavo nove vlade. Socialno demokratična stranka je kraljevo ponudbo odklonila. Stauning bo prevzel le podpredsedstvo v državnem zboru. Tudi danske žene upravičeno upajo, da dobe v doglednem času volilno pravico.

Drugod in pri nas. V Nemčiji se že leta in leta trudijo, da bi omejili jetiko. Zlasti grade zavetišča in šole po gozdih za otroke, ki so nagnjeni k jetiki. Za one, ki pa že imajo jetiko, so zgradili doslej 249 zavodov, v katerih je 24075 postelj na razpolago. Na Avstrijskem pa imamo 29 takih zavodov s 2515 posteljami. Naša vlada ima seveda v prvi vrsti vse druge skrbi in si noče beliti glave s tem, kako da bi pomagala ljudstvu. Bogati ljudje se vozijo, če obole na pljučih, v Švico, v Egipt, na Semering, proletarci pa naj ostajajo doma v zatohlih stanovanjih in naj pričakujejo, kdaj da jih odreši smrt.

Pri živilu je samo kakovost merodajna. Kar nam diši in dobro tekne, zgolj to zasluži našo priporočbo. Le-to stališče je zares pravo in zatorej vporablja naše gospodinje s priljubljenostjo „pravo : Franckovo : kavino primes z kavnim mlinčkom“, katera se izdeluje iz najboljših izbranih sirovin, po v tovarni Zagreb vladajočem načelu: največje skrbnosti in po desetletja že izkušenem načinu. Kuhalni in poskuševalni poskus prepričal bode — kar se tiče okusa, jedratosti, vonjave, barve in izdatnosti — vsaktero gospodinjo.

Razširjajte »Ženski List«!

Konsumno društvo za Ljubljano in okol.

r. z. z. o. z.

ustanovljeno l. 1908.

ima včlanjenih 1800 družin.

Sedež društva v Ljubljani. Pisarna v Spod. Šiški, Kolodvorska c.

Prodajalne: v Ljubljani, Sodna ul. 4
 » Krakovski nasip
 » Bohoričeva ul.
 v Sp. Šiški, Kolodvorska c.
 » Celovška c.
 na Viču-Glincah (Marinčičeva hiša)
 v Tržiču na Gorenjskem
 na Jesenicah (pri Ferjanu)
 na Savi (v Mencingerjevi hiši)
 na Koroški Bell (pri Pristavcu)

Lastna pekarna v Šiški na Celovški c.

Za člana lahko pristopi vsaka svojepravna oseba; pristopnina znaša 1 krono, delež 30 kron (ki se plačuje lahko v obrokih).

Hranilne vloge se obrestujejo po 5¹/₂% od dne vloge do dne dviga.

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico je v štirih letih (od 1908—1912) izkazalo prebitka za **48.000 kron.**

Nadzorstvo.

Načelstvo.

**Kdor
ljubi dobro kavo,**

rabi kot pridatek »pravi: Franck«, katerega se spozna po tovarniški znamki: Kavin mlinček.

Tovarniška znamka

Ivan Jaž in sin

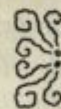
Ljubljana, Dunajska cesta 17.

Šivalni stroji

Kolesa

iz prvih tovarn Avstrije:

**Dürkopp, Styria,
Waffenrad.**

**in stroji
za pletenje.**

**Adlerjevi
pisalni stroji**

Izborna konstrukcija in elegantna izvršitev iz tovarne v Lincu.

Ustanovljena l. 1876.

Vezenje

poučujemo brezplačno.

Ceniki zastoj in franko.

